

KUR'AN VE HADİSLER ÇERÇEVESİNDE METİN TENKİDİ

Metin tenkidi hususunda aydınlanmak, bakış açısını tespit etmek ve temel prensipleri elde etmek için ilk müracaat edeceğimiz kaynak Kur'an-ı Kerim'dir. Bu zaviyeden yaklaştığımızda, direkt veya istinbat yoluyla konumuza ışık tutacak, nasıl bir çizgi takip etmemiz gerektiğinin işaretlerini verecek pek çok ifadeyi tespit edebilmekteyiz. Bunları genel olarak şu başlıklar altında sınıflandırmak mümkün olmaktadır:

1- Kur'an'da haberlerin tetkik ve tenkidi:

Yalandan Sakındırmak
Habercinin Güvenilir Olması
Fesatçının Haberinin Tetkiki
Tam Tespit Etmeden Haberin Ardına Takılmamak
Haberin Akla Uygunluğunun Düşünülmesi
Gelen Haberi Ehline Arz Etmek
Bilginin Teyidi İçin Referans Verilmesi

2- Hadislerde haberlerin tetkik ve tenkidi:

Hadis Uydurmanın Vebali
Yalan Haber Nakletmenin Haramlığı
Gerektiğinde Cerh ve Ta'dilde Bulunmak
Haberciye Yemin Ettirerek Haberin Teyidi
Bilginin Sağlam Kaydedilmesi

Bilginin Teyidi İçin Referans Verilmesi: Hz. Peygamber'in verdiği kararlarda ve sohbetlerinde, söylediklerini tekit etmek ve zikrettiği hususun Kur'an'da da geçtiğini hatırlatarak dinleyenlerin Kur'an bilgilerini tazelemek kastıyla, hadislerinin ardından yer yer ayetler okuduğu belirtilmekte ve bu aynı zamanda hadislerin Kur'an'a arzı meselesinde, Allah Rasulü'nün uygulamaları olarak kabul edilmektedir.

Allah Rasulü'nün, sözünün ardından konuyla ilgili bir ayeti zaman zaman hatırlatmış olması mümkün gözükmemektedir. Bu sebeple böyle bir ihtimali, "Hz. Peygamber'in kendi sözlerini Kur'an'a tasdik ettirmek istediğine yorumlamak ne ölçüde tutarlı olacaktır? Eğer, onun böyle bir kaygısı olsaydı, söylediği her sözün ardından onu tasdik eden bir ayet zikretmez miydi? Ancak, sonu bu gibi ifadelerle biten hadislerin sayısı, diğerlerine oranla oldukça azdır." diyerek yadırgamak makul gözükmemektedir.

Bununla beraber, bazı hadislerin sonunda geçen ayetlerden hangisinin Hz. Peygamber'ce okunduğu problemlidir. Zira konuyla ilgili hadislerin bir kısmında ayeti okuyan kimsenin kim olduğunun açıkça belirtilmemesi ile söz

konusu hadislerin bazı tariklerinde ayetin bulunmayışı idrac ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Dolayısıyla bu tür rivayetlerin varyantlarının karşılaştırılması suretiyle tek tek incelenmesine ihtiyaç vardır.